

Kursbeskrivning, Rättshistoria (9 hp), ht 2018

Allmänt om kursen

Innehåll och målsättning

Kursen i rättshistoria omfattar 9 högskolepoäng och läses under A-delen av termin 6. Under termin 6 ska studenten förvärva förståelse för rättens dynamiska karaktär och särart ur ett historiskt och komparativt perspektiv. Terminens kurser ska vidare ge fördjupade insikter i rättsvetenskaplig teoribildning, juridisk metod och andra för rättsanvändning och rättsbildning relevanta metoder. Målet är att studenten ska förvärva ett medvetet förhållningssätt till frågor som rör rättens roll, funktion, utveckling och etiska kvaliteter samt juristrollen.

I juristutbildningen skolas studenten huvudsakligen i den rättsdogmatiska metoden, d.v.s. i konsten att slå fast vad som här och nu är gällande rätt. På detta sätt begränsas juristens perspektiv på rätten till att endast avse det som fixerats i en eller flera rättskällor. För rättshistorikern är det istället främst rättsutvecklingen – kopplingen mellan det som har varit, det som är och det som kommer att ske – som är av intresse. I synnerhet intresserar sig rättshistoriker för de krafter som driver rättens utveckling framåt. Ett sådant synsätt är heller inte oförenligt med ett intresse för den gällande rätten, då det rättshistoriska perspektivet kan ge närmare insikter i den gällande rätten och till och med ge en fingervisning om vartåt utvecklingen är på väg.

I kursen Rättshistoria läggs särskild fokus på rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans utveckling. Det finns flera skäl till detta val. Rättshistorien utgör ett mycket stort forsknings- och undervisningsområde, vilket innebär att kursen måste avgränsas till de delar som bedöms vara av särskild betydelse för juristutbildningen. Med tanke på att juristutbildningen ytterst har till syfte att bibringa studenten juridiska metodkunskaper och -färdigheter, så är valet av den juridiska metodläran som föremål för den rättshistoriska analysen tämligen självklar. I kursen ges således en bild av juristrollens utveckling från den romerska rätten till 1900-talets början. Den juridiska metodläran återfinns huvudsakligen i den rättsvetenskapliga litteraturen. Det är rättsvetenskapsmännen som med utgångspunkt i sin syn på rätten och juridiken har utvecklat den juridiska metoden. Juristrollens utveckling måste således analyseras ur ett rättsvetenskapligt perspektiv, som i sin tur endast kan förstås som ett specialfall av det allmänvetenskapliga perspektivet.

I jämförelse med den materiella rätten tenderar den juridiska metodläran att förändras relativt långsamt, vilket ibland felaktigt har uppfattats som ett bevis för att juristrollen skulle vara mer eller mindre oföränderlig. I själva verket avviker dagens juridiska metod i många avseenden från det sätt på vilket jurister på 1700-talet löste juridiska problem. I kursen ges därför inblickar i juristrollens utveckling från 1700-talets början till 1900-talet. Särskild fokus är lagd på 1800-talet då den moderna juristrollen växte fram.

För tillträde till undervisning och examination krävs godkända resultat i de kurser som ingår i första, andra, tredje och fjärde terminen samt godkänt resultat i Processrätt.

Förväntade studieresultat

Kunskap och förståelse

Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:

- visa kunskap i och förståelse av rättsvetenskapliga och juridiska metodläror inbegripet dessa lärors historiska och teoretiska förutsättningar, och
- visa kännedom om den romerska rättens struktur samt den romerskrättsliga metoden och dess påverkan på modern västerländsk rätt.

Färdighet och förmåga

Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:

- visa förmåga att i självständigt, kritiskt och systematiskt analysera juridiska frågeställningar och juridisk argumentation med utgångspunkt i olika historiska rättsvetenskapliga metodläror, och
- inom givna tidsramar planera och författa en rättsutredning i romersk rätt samt relatera denna till svensk rätt.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:

- visa förmåga att, med utgångspunkt i angivna bedömningskriterier, bedöma styrkor och svagheter i den egna argumentationen avseende frågeställningar inom kursens ämnesområde för att därigenom kunna utveckla kognitiva strategier på det aktuella kunskapsområdet, och
- självständigt och kritiskt bedöma och värdera de olika metodlärornas vetenskapliga grund samt hur dessa påverkat juridiken och samhället i övrigt.

Pedagogiken

Undervisningen sker i form av föreläsningar, gruppundervisning och seminarier. Kursens pedagogiska metod bygger på det sokratiska idealet. Tanken är att läraren i dialog med studenterna ska utveckla en större insikt i juridikens och rättsvetenskapens olika metodfrågor. Under kursens gång ska studenten uppmuntras till att i allt högre grad ta ett självständigt ansvar för sin och gruppens färdighetsutveckling. Målet är att ge studenten förståelse för den juridiska argumentationens särart samt stimulera till ett kritiskt tänkande. Examinationen följer samma pedagogiska ideal. Med hänsyn till att den pedagogiska målsättningen är att utveckla förmågan att analysera juridiska problem och att argumentera för deras lösning är det viktigt att nå utöver den rena faktainhämtningen och fokusera på färdighetsträning. En sådan, mer aktiv inlärningsstrategi gynnas av att arbeta i grupp tillsammans med en eller flera studiekamrater. Tillsammans kan man mer effektivt analysera juridiska problemställningar och testa olika lösningsalternativ.

Närmare om kursens uppbyggnad

Romersk rätt

De romerska juristerna har under historiens gång beundrats inte endast för sin logiska stringens utan även för sin förmåga att knyta an till det praktiska rättslivets behov. Deras metod att i enskilda fall koppla samman rättens teori och praxis har av senare tiders jurister betraktats som ett ideal. Friedrich Carl von Savigny (1779-1861), historiska skolans grundare, framhöll att de romerska juristernas mästerskap just bestod i att de förstod att i ett enskilt rättsfall se en allmän princip och omvänt att de förstod att levandegöra den allmänna principen i praktisk tillämpning. I denna mening har studiet av romersk rätt ett stort pedagogiskt värde. En analys av de romerska juristernas utlåtanden kan ofta lära oss mer om juridisk kreativitet och skarpsinne än moderna rättsvetenskapliga monografier. Ur denna synvinkel kan den romerska rätten tjäna som en juridikens grammatik. Den hjälper oss att komma nära svaret på frågan vad som i grunden är kännetecknande för juridiken.

Kursmomentet i romersk rätt är en fördjupning och utveckling av den metod och de färdigheter som studenterna har tillgodogjort sig tidigare under utbildningen. Studiet av de romerska juristernas sätt att argumentera och lösa juridiska problem innebär ett medvetandegörande av den juridiska metodens betydelse i allmänhet. Därtill kommer att de romerska juristernas metod präglades av den romerska rättens strukturella särdrag, vilket gör att den skiljer sig från en modern juridisk metod. Detta utvecklar förmågan att inte bara analysera utan också värdera olika metoders lämplighet.

Studiet av den romerska rätten erbjuder således även ett komparativt perspektiv. Komparationen kan därvidlag sägas vara dubbel i den meningen att den rör sig på ett såväl tidsligt som rumsligt plan. Även om vissa grunder i den romerska rätten känns igen i den moderna civilrätten, uppvisar den i förhållande till den moderna rätten en rad särskiljande drag. Det innebär att studenten ställs inför en i flera hänseenden främmande rättsordning, som inte endast ger en inblick i den romerska rättens särart utan som även ger en djupare kunskap och förståelse av den moderna juridiken. I undervisningen ges därför en översikt över den romerska rätten, både allmänt om de olika rättskällorna och mer specifikt om den romerska rättens innehåll, med fokus på de s.k. klassiska romerska juristernas metod. Därtill ligger tonvikten vid mekanismer i den romerska rättens historiska utveckling, och olikheter respektive likheter med modern svensk rätt.

Översikt över undervisningen i romersk rätt

Föreläsning 1 i romersk rätt

Tema: Introduktion till romersk rätt

Förberedelser: Läs igenom Kaser, Romersk privaträtt, sidorna 18 – 96 (uppl. 21) resp. sidorna 23 – 96 (uppl. 16). Det går att lyssna på IUS ROMANUM 1:1 – 5:1 genom att klicka på följande länk: <https://vimeo.com/channels/1189618/152721131>

Övrigt: Obligatorisk närvaro

Föreläsning 2 i romersk rätt

Tema: Instruktion till PM-arbetet i romersk rätt

Förberedelser: Läs igenom det textexempel som läggs upp på hemsidan inför föreläsningen. Försök att göra en analys med ledning av de frågor som kopplade till texten.

Övrigt: Obligatorisk närvaro

Seminarier med fallövningar

Tema: Fallövningar i romersk rätt. Övningsuppgifter läggs upp på hemsidan.

Förberedelser: Läs igenom och analysera de romerska juristtexter, sammanlagt fyra, som läggs upp på hemsidan inför seminarierna. Seminarium 1 ägnas övningsuppgifterna 1 och 2, medan övningsuppgifterna 3 och 4 behandlas på seminarium 2. Seminariegruppen delas in i fyra undergrupper, som var och en ansvarar för genomgången av en av övningsuppgifterna. För gruppindelning se hemsidan.

Övrigt: Obligatorisk aktiv närvaro

Material till föreläsning och seminarium i romersk rätt finner du på kurshemsidan under fliken Kursmaterial.

Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia

Naturrättsläran

Denna del av kursen ska ge insikt i den juridiska metodlärans utveckling från antiken fram till 1800-talets början. Under denna långa epok var den s.k. väsensmetafysiska kunskapsteorin rådande och den gav de teoretiska förutsättningarna för den ”äldre” juridiska metodlärans, den s.k. naturrättsläran.

Utgångspunkten är den teoretiska filosofins (kunskapsteorins) historia från antiken till upplysningen, d.v.s. andra halvan av 1700-talet. Fokus ligger dock inte på enskilda filosofer utan istället på hur synen på kunskap och vetenskap har utvecklats över tid. Målet med studierna är att uppnå en förståelse av de olika skeendena och momenten i utvecklingen av en filosofisk grund för naturrättsläran.

Rättspositivismen

I detta kursmoment behandlas inledningsvis de kunskapsteoretiska förutsättningarna för rättspositivismen. Filosofen Immanuel Kants kritik av väsensmetafysikens kunskapsteori bildar härvidlag utgångspunkten. Därefter presenteras den kunskapsteoretiska utvecklingen inom filosofin såsom den kom till uttryck hos de s.k. efterkantianska idealisterna eller föreningsfilosoferna.

Historiska skolan

Med utgångspunkt i de kunskapsteoretiska förutsättningarna för rättspositivismen behandlas därefter den första rättspositivistiska skolbildningen, den s.k. historiska skolan, som i hög grad har kommit att prägla den svenska juristrollens och juridiska metodlärans utveckling. Undervisningen berör inledningsvis de rådande samhällsförhållandena vid skolans uppkomst under 1800-talets första hälft. Det är särskilt skolans kritik av det naturrättsliga vetenskapsidealet som är föremål för intresse. Analysen av historiska skolans metodlära sker i ljuset av den s.k. organiska historieuppfattningen, som utgjorde grunden för dess syn på rättsbildning och rättstillämpning.

Begreppsjurisprudensen och juridisk begreppsbildning

Den historiska skolan avlöstes så småningom av den s.k. konstruktiva jurisprudenten, en metodinriktning som idag är mer känd under beteckningen *begreppsjurisprudensen*. Denna metodlära behandlas översiktligt i undervisningen, främst på grund av att dess rätts- och systemuppfattning avviker från historiska skolan. Begreppsjurisprudensen strävade efter en ren juridik, frikopplad från rättens historiska element. Frågan som då diskuteras är om denna inriktning skulle kunna medföra att teoribildningen frikopplas från det praktiska rättslivet.

Kritiken av rättspositivismen

Det avslutande momentet i studiet av rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia kan sammanfattas under rubriken ”Kritiken av rättspositivismen”. Att diskutera alla olika alternativ till rättspositivismen som varit aktuella under 1900-talet låter sig inte göras ens översiktligt inom ramen för undervisningen. Fokus ligger därför på det skarpaste uttrycket av denna kritik, den s.k. neo-naturrätten, som kan sägas ha fått sitt genombrott i och genom de Nürnberg-tribunaler som följde på Nazitysklands fall år 1945. Neo-naturrätten har därefter kommit till uttryck bland annat i utvecklingen av ett system för säkerställande av mänskliga rättigheter.

Översikt över undervisningen i rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia

Den del på kursen som handlar om rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia är fördelad på föreläsningar, gruppundervisningstillfällen samt seminarier. Föreläsningarna är gemensamma för alla studenter, medan gruppundervisningstillfällena och seminarierna är fördelade på grupper.

Föreläsningar varvas med gruppundervisning. Använd schemat på hemsidan för att få en överblick över undervisningen.

Föreläsningar

Föreläsning 1

Tema: Naturrättslärans filosofiska grund - väsensmetafysiken

Förberedelser: Studera med hjälp av instuderingsmaterialet fram till och med avsnitt III i kompendiet *Introduktion till naturrättslärans historia*.

Övrigt: Den här föreläsningen följer efter det första gruppundervisningstillfället. I samband med det här tillfället kommer uppgifter att delas ut till redovisningsgrupperna, uppgifter som ska redovisas muntligt på gruppundervisningstillfälle 2. Deltagande på gruppundervisningstillfälle 2 är frivilligt, men alla som närvarar förväntas delta aktivt i redovisningarna. Uppgifterna rör den skolfilosofiska modellens tillämpning i juridiken (klassisk naturrättslära).

Föreläsning 2

Tema: Naturrättsläran

Förberedelser: Studera avsnitt IV:2 i kompendiet *Introduktion till naturrättslärans historia*.

Föreläsning 3

Tema: Kritiken av väsensmetafysiken och en ny filosofisk grund för rättsvetenskapen

Förberedelser: Studera avslutningen i kompendiet *Introduktion till naturrättslärans historia* samt kapitel 2 i instuderingsmaterialet i kompendiet *Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia*, med tillhörande frågor.

Övrigt: Den här föreläsningen belyser vad som skedde i övergången mellan den klassiska naturrättsläran – med anor från antiken – och det moderna metodologiska synsättet i form av rättspositivismen.

Föreläsning 4

Tema: Rättspositivismens genombrott i Tyskland och i Norden, den s.k. historiska skolan

Förberedelser: Studera *Den juridiska metodlärans historia under 1800-talet*, av Walter Wilhelm, kapitel I, avsnitt 1 (*Historien som rättens kunskapskälla* – d.v.s. den organiska historieuppfattningen) och 2 (*Det teoretiska förhållandet mellan rättshistoria och systematik* – d.v.s. den dubbla förståelsen). Arbeta parallellt med frågorna i instuderingsmaterialet i kapitel 3.1 i kompendiet *Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia*.

Övrigt: Den här föreläsningen belyser vad som skedde i övergången mellan den klassiska naturrättsläran – med anor från antiken – och det moderna metodologiska synsättet i form av rättspositivismen.

Föreläsning 5

Tema: Rättsinstitutsläran och de juridiska begreppen

Förberedelser: Studera *Den juridiska metodlärans historia under 1800-talet*, av Walter Wilhelm, kapitel I avsnitt 6 (*Tidens behov av systematik*), 7 (*Läran om rättsinstitutet*) och 8 (*Rättens naturliga och vetenskapliga system*), samt kapitel II (*Puchta: från juridisk historism till begreppsjurisprudens*) och kapitel III (*Gerber och Jhering: den ”juridiska” metoden*). Studera även kapitel 3.2 och kapitel 4 i instuderingsmaterialet i kompendiet *Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia*.

Övrigt: Föreläsningen består av två delar. Den första delen utgör en genomgång historiska skolans program, den så kallade rättsinstitutsläran, och är en förberedelse till seminariet om *Historiska skolan och lagtolkning*. Den andra delen ägnas den juridiska metodlära som vanligtvis beskrivs som begreppsjurisprudens.

För att underlätta inläringen av begreppsjurisprudensen och förbereda sig till tentamen rekommenderas starkt att göra övningsuppgiften om *Begreppsjurisprudens och de juridiska begreppen*, i kapitel 4.4 i kompendiet *Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia*. Övningsuppgiften bör förslagsvis göras efter genomgången undervisning.

Föreläsning 6

Tema: Rättsstatsföreläsning

Förberedelser: Studera Marie Sandström uppsats *Den juridiska metodläran och rättsstaten* i del III i kompendiet *Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia*. Texten utgör ett underlag till föreläsningen. Se även de till uppsatsen kopplade diskussionsfrågor, som kan studeras på egen hand eller i grupp.

Övrigt: Föreläsningen kommer att hållas av tre lärare tillsammans.

Gruppundervisning

Tillfälle 1

Tema: Introduktion till rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia

Förberedelser: Studera kapitel 1.1-1.4 i instuderingsmaterialet i kompendiet *Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia* och försök besvara instuderingsfrågorna med hjälp av kompendiet *Introduktion till naturrättens historia*. Kompendierna *Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia* och *Introduktion till naturrättens historia* läses parallellt, enligt givna läshänvisningar.

Övrigt: Vid tillfälle 1 träffas grupplärarna och studenterna för första gången. Grupplärarna presenterar kursmomentet och informerar om undervisningens upplägg och innehåll samt examination. Tillfälle 1 utgör en förberedelse för de två första föreläsningarna.

Vid tillfälle 1 presenteras även en indelning i redovisningsgrupper i Fastreg. Gruppindelningen gäller såväl för redovisningstillfällena på gruppundervisningstillfälle 2 (frivilligt) som för seminarierna (obligatoriska).

Varje redovisningsgrupp blir även tilldelade en uppgift att redovisa på tillfälle 2.

Tillfälle 2

Tema: Muntliga gruppredovisningar av olika aspekter av den klassiska naturrättsläran

Förberedelser: Studera avsnitt IV:2 i kompendiet *Introduktion till naturrättslärans historia* samt förbered i grupp den uppgift som ska redovisas muntligt.

Övrigt: Tillfälle 2 kommer efter de två inledande föreläsningarna om väsensmetafysiken respektive naturrättsläran. Efter gruppredovisningarna sker återkoppling från läraren och gruppen en. Det hela varvas med undervisning om den klassiska naturrättsläran då gruppredovisningstillfällena samtidigt är lärandetillfällen.

Tillfälle 2 är det sista undervisningstillfället om den klassiska naturrättsläran. Den klassiska naturrättsläran behandlas även vid seminariet om *Katolska kyrkan och dödsstraffet*.

Tillfälle 3

Tema: Historiska skolans program, den så kallade rättsinstitutsläran

Förberedelser: Studera *Den juridiska metodlärans utveckling under 1800-talet*, kapitel I. Arbeta vidare med frågorna i instuderingsmaterialet i kapitel 3.1 i kompendiet *Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia*.

Övrigt: Tillfälle 3 bygger vidare på vad som tas upp under föreläsning 4 om historiska skolan, den första rättspositivistiska metodlärans.

Tillfälle 4

Tema: Rättsinstitutsläran, fortsättning från tillfälle 3

Förberedelser: Samma som tillfälle 3.

Övrigt: Tillfälle 4 är det sista undervisningstillfället om historiska skolan. Undervisningen om historiska skolan fördjupas vid seminarierna *Kodifikationsstriden* och *Historia skolan och lagtolkning*.

Seminarier

Katolska kyrkan och dödsstraffet

Förberedelser: Instruktion med arbetsmaterial, instuderingsfrågor samt seminarieuppgifter att redovisa i grupp återfinnes i del II i kompendiet *Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia*.

Seminarieuppgifter för redovisningsgrupperna:

Grupp 1 – uppgift 1

Grupp 2 – uppgift 2

Grupp 3 – uppgift 3

Grupp 4 – uppgift 4

Grupp 5 – uppgift 5

Övrigt: Seminariet avslutar den del av kursen som handlar om den klassiska naturrättsläran. På seminariet gäller obligatorisk och aktiv närvaro. Endast de studenter som har fullföljt kravet på aktiv närvaro kan få en stämpel i närvarokortet.

Kodifikationsstriden

Förberedelser: Instruktion med arbetsmaterial, instuderingsfrågor och seminarieuppgifter att redovisa i grupp finner du i del II i kompendiet *Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia*.

Seminarieuppgifter för redovisningsgrupperna:

Grupp 1 – uppgift 2

Grupp 2 – uppgift 3

Grupp 3 – uppgift 4

Grupp 4 – uppgift 5

Grupp 5 – uppgift 1

Övrigt: På seminariet behandlas den svenska och den tyska kodifikationsstriden under 1800-talets första hälft. Seminariet är kopplat till undervisningen om historiska skolan. På seminariet gäller obligatorisk och aktiv närvaro. Endast de studenter som har fullföljt kravet på aktiv närvaro kan få en stämpel i närvarokortet.

Historiska skolan och lagtolkning

Förberedelser: Instruktion med arbetsmaterial och seminarieuppgifter att redovisa i grupp finner du i del II i kompendiet *Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia*.

Seminarieuppgifter för redovisningsgrupperna:

Grupp 1 – NJA 1985 s 788 (Lillen-fallet)

Grupp 2 – NJA 2000 s 490 (Vägslykt-fallet)

Grupp 3 – NJA 1996 s 663 (Metallslang-fallet)

Grupp 4 – NJA 1985 s 879 (Tedder-fallet)

Grupp 5 – NJA 2003 s 361 (Heroin-fallet)

Övrigt: På seminariet, som är kopplat till undervisningen om historiska skolan, behandlas de lagtolkningsprinciper som formulerades av den tyske rättsvetenskapsmannen Friedrich Carl von Savigny, historiska skolans grundare. På seminariet gäller obligatorisk och aktiv närvaro. Endast de studenter som har fullföljt kravet på aktiv närvaro kan få en stämpel i närvarokortet.

Kritiken mot rättspositivismen - Nürnbergtribunalen

Förberedelser: Instruktion med arbetsmaterial, instuderingsfrågor och seminarieuppgifter att redovisa i grupp finner du i del II i kompendiet *Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia*.

Seminarieuppgifter för redovisningsgrupperna:

Grupp 1 – uppgift 3

Grupp 2 – uppgift 4

Grupp 3 – uppgift 5

Grupp 4 – uppgift 1

Grupp 5 – uppgift 2

Övrigt: På seminariet behandlas den renässans för naturrättsliga argument, som följde i spåren av den kris för rättspositivismen som inträffade efter Tredje rikets undergång. Det finns inget undervisningstillfälle om neo-naturrätten, utan tanken är att du som student – med stöd av den kunskap du vid tidpunkten för det här tillfället har tillgodogjort dig på kursen – ska känna igen dig i de metodologiska problemställningar som aktualiseras och kunna argumentera i enlighet därmed. På seminariet gäller obligatorisk och aktiv närvaro. Endast de studenter som har fullföljt kravet på aktiv närvaro kan få en stämpel i närvarokortet.

Internationella och komparativa inslag i kursen

Rättshistoria ett internationellt ämne

Alltsedan medeltiden har den svenska rättsutvecklingen varit underkastad kraftiga influenser från andra europeiska rättsordningar. Den katolska kyrkans universalistiska strävanden förde in Sverige i en kanoniskrättslig gemenskap som kom att bestämma den svenska rättsutvecklingen under flera hundra år. Vid sidan av den kanoniska rätten var det receptionen av den romerska rätten som medförde såväl en materiellrättslig förnyelse som ett rättsvetenskapligt betraktelsesätt. En universell juridisk litteratur, en *jurisprudentia universalis*, växte fram under den nya tiden, d.v.s. från 1500-talet, som med den aristoteliska filosofin som grund gav rättsstudiet en vetenskaplig prägel. Författarna skrev på latin, tidens lärda språk, vilket innebar att den var tillgänglig för alla jurister oavsett nationell tillhörighet. I Sverige, där den inhemska juridiska litteraturen hade en ytterst begränsad omfattning, kunde man således, i en tid när juristerna i allt högre grad professionaliserades, hämta inspiration hos utländska författare. Under 1700-talet gick utvecklingen visserligen mot en upplösning av den gränsöverskridande jurisprudensen, den s.k. klassiska naturrettsläran, men det innebar inte att influenserna och lånen från utlandet upphörde. I Sverige etablerades under 1800-talet en ny syn på rätt och juridik, som hade sina rötter i den tyska historiska skolan. Inflytande från tysk rättsvetenskap och lagstiftning var under århundradet så starkt och djupt gripande att man utan överdrift kan hävda att den spirande svenska rättsvetenskapen utgjorde en filial till den tyska. Det var vanligt att de svenska akademiska juristerna reste till Tyskland för att ta del av de senaste rönen inom sin vetenskap. Vål hemma i Sverige använde de sina erfarenheter och kunskaper om den tyska juridiken till att utforma begrepp och doktriner på företrädesvis den svenska förmögenhetsrättens område. Resultaten av deras kreativitet genomsyrar fortfarande den svenska rätten. Sammanfattningsvis kan man konstatera att en djupare förståelse av den svenska rättsutvecklingen därför är omöjlig utan ett internationellt perspektiv. I rättshistoriekursen fokuseras därför kopplingen mellan den nationella svenska och den internationella rättsutvecklingen.

Särskilt om romersk rätt

Den romerska rätten har haft en central betydelse för den kontinentaleuropeiska obligations- och sakrätten. Även den nordiska rättsfamiljen har i sin utveckling präglats av den romerska rätten – låt vara i huvudsak förmedlad av de tyska 1800-talsjuristerna. Vidare kan man konstatera vittgående paralleller mellan den romerska rätten och den engelska common law-rätten. Framför allt har den romerska rättens aktionsrättsliga uppbyggnad varit förebildlig för den medeltida engelska common law. Spåren av de romerska influenserna är fortfarande skönjbara. Romersk rätt förmedlar med andra ord kunskaper som är gemensamma för en stor del av världens jurister. Elementära insikter i den romerska rättens grundläggande drag bidrar till en ökad förståelse av andra rättsordningar än den svenska.

Under senare år har den romerska rätten återigen hamnat i blickfånget för juristernas intresse. Det är särskilt den romerska rättens roll i den pågående internationaliseringen som uppmärksammas. Inte minst inom ramen för arbetet att skapa en enhetlig förmögenhetsrätt för den europeiska gemenskapen framhålls den romerska rätten som en viktig byggsten. Med hänsyn till att de två stora rättsfamiljerna – common law respektive civil law – har romerskrättsliga rötter, kan den romerska rätten spela rollen av en förmedlande punkt i harmoniseringsarbetet.

Komparation i tid och rum

Studiet av romersk rätt och den juridiska metodlärans historia inbjuder till värdefulla komparativa analyser. Genom att jämföra likheter och skillnader såväl i rummet, mellan olika nationella rättsordningar, som i tiden, genom att jämföra olika stadier av rättens historiska utveckling, når man fördjupade insikter om vilka drivkrafter som ligger bakom rättsutvecklingen. Inte minst blir rättens koppling till samhällsutvecklingen i stort tydlig.

Kursmomenten romersk rätt och rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia utgör genom sitt överbyggande av nations- och kulturgränser ett internationellt inslag i juristprogrammet.

Förhållandet till andra kurser och utbildningen i stort

Förhållandet till andra kurser och utbildningen i stort

Kursen i rättshistoria läses under juristprogrammets sjätte termin. Under denna termin förväntas studenten bl.a. förvärva en mycket god förmåga att tillämpa och att analysera den juridiska metoden och dess utveckling, samt att bedöma konsekvenserna av dess användning. Vidare ska studenten visa mycket god förmåga att analysera rättens dynamiska karaktär och särart utifrån ett historiskt och komparativt perspektiv, samt slutligen kunna utföra en självständig, systematisk och kritisk analys av en juridisk frågeställning med beaktande av relevanta vetenskapliga, sociala och internationella aspekter. Kravet på mycket god förmåga förutsätter goda förkunskaper avseende såväl den materiella rätten som den juridiska metoden, inkl. rättskällehantering.

Kursmomentet *Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia* syftar till att utveckla och fördjupa av de kunskaper om juridisk metod, som studenterna tillägnat sig främst under den första terminens kurser (Juridisk introduktionskurs, Europarätt och Statsrätt). Det erbjuder samtidigt ett annat, mer analytiskt perspektiv på de förmågor och färdigheter att korrekt tillämpa juridisk metod, som studenterna övat praktiskt, bl.a. i form av rättsfallsreferat, författande av promemorior och uppsatsskrivning, främst under kurserna Civilrätt A respektive C. Genom en teoretisk analys av juristens metodologiska verktyg når studenten en fördjupad förståelse såväl av den gängse juridiska metoden som av juristrollen. Kunskapen fördjupas ytterligare genom att dagens rådande metoduppfattning sätts i såväl historisk som internationell relief, både genom detta kursmomentets rättsgenetiska, eller utvecklingshistoriska angreppssätt, och under kursens andra huvudmoment, *romersk rätt*.

Momentet i romersk rätt förutsätter att studenterna har tillgodogjort sig både det materiella innehållet och de metodologiska och systematiska kunskaperna och färdigheterna från kurserna Civilrätt A, Civilrätt D och Processrätt. Vad gäller processrätten erbjuder insikterna i romersk rätt en kontrast: den för romersk rätt utmärkande frånvaron av en inre uppdelning mellan rättigheter och processrättsmedel blir begriplig först mot bakgrund av grundläggande kunskaper i modern svensk processrätt. Så till vida innebär momentet i romersk rätt en fördjupning av kunskaperna i processrätt.

De grundläggande färdigheter i komparativ metod, som studenterna förvärvat under kursen Europarätt, kommer nu att fördjupas och breddas till att omfatta inte endast förmågan till komparation mellan olika nationella rättsordningar utan även till komparation över tiden, dvs.

mellan olika historiska rättsordningar. De komparativa inslagen belyser samtidigt också rättens historiska och samhälleliga koppling.

Det rättsgenetiska perspektiv på rätten, som presenteras inom ramen för kursen, kan beskrivas som ett av flera möjliga externa perspektiv på rätten. Det rättsgenetiska perspektivet belyser särskilt rättens dynamiska eller historiska karaktär. Tidigare under utbildningen har studenterna stiftat bekantskap med andra externa perspektiv på rätten, exempelvis under kurserna Skatterätt (ekonomi) och Straffrätt (kriminologi). Under den sjunde terminen kommer ytterligare externa perspektiv att läggas till det historiska, nämligen det rättsfilosofiska (Allmän rättslära) och det tekniska (Rättsinformatik).

Krav på deltagande i undervisningen

Närvaro vid gruppundervisningen är för närvarande frivillig. Det är emellertid svårt att på egen hand tillägna sig de kunskaper och färdigheter som krävs för ett godkänt resultat vid examinationen. Med tanke på ämnets svårighetsgrad finns det således anledning att rekommendera samtliga studenter att aktivt närvara vid all undervisning som erbjuds i kursen. Samtliga kursmoment syftar till att förbereda studenten inför PM-skrivning och tentamen.

Följande undervisningstillfällen är dock obligatoriska

- Kursintroduktion och föreläsningar i romersk rätt
- Seminarium med fallövning i romersk rätt
- Fyra av fyra seminarier i rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia och slutseminarium

Notera att det krävs aktiv närvaro vid seminarierna inklusive fallövningen. Med aktiv närvaro avses att studenten ska ha förberett sig enligt givna instruktioner och vara beredd att delta i aktiviteten.

Studenten måste ha fullgjort samtliga obligatoriska moment för att få tillgodoräkna sig betyg på kursen. Fullgjort obligatorium är giltigt i två år. I undantagsfall kan, om synnerliga skäl föreligger, dispens ges från obligatoriet (se vidare nedan). Sådan dispens ska sökas hos kurssekreteraren.

Deltagandet i seminarierna dokumenteras genom att läraren stämplar studentens närvarokort. Närvarokort erhålles i samband med gruppundervisningen. Studenten ansvarar själv för sitt närvarokort. Borttappat kort ersätts ej.

I undantagsfall kan dispens ges från obligatoriet på kursen. Dispens ges ytterst restriktivt och för detta krävs synnerliga skäl, exempelvis allvarlig sjukdom styrkt genom läkarintyg. Observera att förvärvsarbete, resor etc. aldrig kan utgöra grund för att bevilja dispens.

Dispens från obligatoriet söks hos kurssekreteraren. Ansökan ska normalt göras i förväg.

Om studenten missar ett seminarium:

- 1) Kontaktar kursadministratören för att gå på ersättningstillfälle med annan grupp.
- 2) Om det inte går, då får studenten kontakta seminarieläraren för att tilldelas en uppgift. Studenten skriver då en femsidig PM. Den ska lämnas in före ordinarie tentamenstillfället.

Alternativ 2 kan bara göras vid ett tillfälle under hela kursen. I annat fall ska studenten omregistreras och gå om seminariet kommande termin.

Registrering

Registreringen för förstagsregistrerade äger rum under centralt beslutade registreringsveckor (i början av varje termin).

Studenter som läser om kursen omregistrerar sig via Fastreg på sedvanligt sätt.

Gruppindelning

För att kunna anmäla dig till en grupp i Fastreg måste du vara registrerad på kursen. De studenter som inte har läst kursen tidigare har förtur till undervisningen och får välja en plats i en grupp först. Tiden för registrering anges på kurshemsidan. För omregistrerade finns det möjlighet att delta i gruppundervisningen endast i mån av plats samt efter principen "först till kvarn".

Studieanvisningar

Kurslitteraturen framgår av litteraturlistan nedan. På den del av kursen som rör romersk rätt utgörs kurslitteraturen av *Romersk privaträtt* av Max Kaser. På den del av kursen som rör rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia utgörs kurslitteraturen av Claes Peterson, *Introduktion till naturrättens historia* (kompendium) och Walter Wilhelm, *Den juridiska metodlärans utveckling under 1800-talet*. I Petersons kompendium behandlas naturrättsläran och dess kunskapsteoretiska utgångspunkter - den så kallade väsensmetafysiken. Wilhelms bok är en undersökning av framväxten av den första rättspositivistiska skolbildningen, den så kallade historiska skolan, samt begreppsjurisprudens. Det finns vidare ett kompendium knutet till den del av kursen som rör rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia, med samma namn (HT 2018).

För den delen av kursen som rör rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia är det lämpligt att börja med att läsa Instuderingsmaterial i kompendiet *Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia*. I instuderingsmaterialet finns läsanvisningar till kurslitteraturen av Peterson och Wilhelm samt instuderingsfrågor, exempel, samt en artikel och en övningsuppgift om begreppsjurisprudens. Det är således tänkt att instuderingsmaterialet ska studeras i ett växelspel med kurslitteraturen. I instuderingsmaterialet finns även diverse personporträtt av filosofer och rättsvetenskapsmän som har en koppling till utvecklingen på rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans område. Det saknas dock anledning att memorera några uppgifter om dessa personer.

Det rekommenderas inte att börja läsa *Den juridiska metodlärans utveckling under 1800-talet*, av Walter Wilhelm, alltför tidigt. Studiet av Wilhelms bok underlättas av att man parallellt följer undervisningen om historiska skolan.

På kursen i rättshistoria finns inget behov av lagbok.

I kompendiet *Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia* finns också en del med seminariematerial, en del knuten till rättsstatsföreläsningen, en del med övningsuppgifter, en del med extramaterial, samt en del med information inför tentamen. Den sistnämnda innehåller information med handledning rörande den metakognitiva reflektionen som examineras på salstentamen.

Seminariematerialet utgör det samlade materialet till de fyra seminarier som ingår på den delen av kursen. Övningsuppgifterna kan man med fördel vänta med tills det att man har kommit igenom instuderingsmaterialet. Övningsuppgifterna är avsedda att träna på inför det att man börjar med gamla tentamensfrågor. Meningen är att arbetet med instuderingsmaterialet ska medföra en progression i inläringen på kursen.

Litteraturlista

Kurslitteratur

Kaser, Max, Romersk privaträtt, 2 uppl., Jure Förlag, 2017. (Ca 701 sidor) Boken ska läsas översiktligt.

Peterson, Claes, En introduktion till naturrättens historia. Kompendium. (Det finns två upplagor med identiskt innehåll. Den äldre upplagan har 77 sidor, den nya 45 sidor.)

Wilhelm, Walter, Den juridiska metodlärans utveckling under 1800-talet, Norstedts Juridik, 1989. (112 sidor)

Tryckt kursmaterial

Kompendium i Rättshistoria - Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia, HT 2018. (241 sidor)

Kompendiet innehåller sex delar:

- * Instuderingsmaterial
- * Seminariematerial
- * Rättsstatsföreläsning
- * Övningsuppgifter
- * Extramaterial
- * Inför tentamen

Seminariematerialet i kompendiet innehåller material till samtliga fyra seminarier i momentet *Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia*.

Innehållet i kompendiet kan variera över terminerna. Det rekommenderas att använda den upplaga som gäller för respektive termin. Kompendiet för HT 2018 innehåller förändringar i såväl instuderingsmaterial som seminariematerial jämfört med tidigare upplagor. Då

seminarierna utgör obligatoriska moment på kursen är det viktigt att alla studenter har det aktuella seminariematerialet.

Examination

Examinationen i rättshistoria sker dels genom en hemtentamen - en PM-uppgift – i romersk rätt, dels genom en skriftlig salstentamen i rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia. För att bli godkänd på kursen fordras att samtliga lärandemål för kursen är uppfyllda.

Romersk rätt

Det romerskrättsliga momentet examineras i form av en PM-uppgift. När föreläsningarna och seminarierna i romersk rätt är avslutade tilldelas alla studenter en uppgift, som läggs ut på hemsidan. Uppgiften består i att tolka en romersk juristtext samt göra en jämförelse mellan romerska rätt och modern svensk rätt.

PM-uppgiften i romersk rätt är en övning i rättsvetenskaplig analys som går ut på att identifiera rättsliga frågeställningar, finna tillämpliga rättsregler, samt formulera argument för olika lösningar. Promemorian ska omfatta fyra A4-sidor, radavstånd 1,5, 12 punkter.

Vid betygssättningen tar examinator hänsyn till flera faktorer. För det första måste analysen av citaten vara korrekt, i meningen att det stoff du väljer att behandla och den litteratur du tar upp är relevant för förståelsen av citatens innehåll. Detsamma gäller kopplingen av citaten till en mer allmän romerskrättslig kontext. För det andra ska framställningen vara begriplig och sammanhängande, utan överhoppade tankeled och ofullständiga resonemang. Framställningen ska vara lämpligt disponerad och språkligt korrekt. Det är med andra ord sådana krav som gäller för vilken rättsutredning eller PM som helst.

Bedömningen av promemorian sker efter följande bedömningskriterier:

- ID Förmågan att identifiera den eller de juridiska frågeställningar som aktualiseras i den givna romerskrättsliga texten;
- FAK Faktakunskaperna i romersk rätt;
- SPRÅK Förmåga till korrekt och precis språkdräkt;
- DISP Svarets disposition, d.v.s. förmågan att föra en argumentation utan luckor, motsägelser och onödiga upprepningar;
- SJÄLV Förmågan att självständigt och kritiskt bedöma de konsekvenser och slutsatser som följer av den identifierade frågeställningen/problemformuleringen.

Vad gäller användningen av litteratur kan följande påpekas. Utgångspunkten är att Kasers framställning ska vara fullt tillräcklig för att lösa uppgiften. Det är givetvis tillåtet att konsultera och hänvisa till annan litteratur. Notera dock att betygssättningen utgår från ovan nämnda faktorer. Det är således kvaliteten på din argumentation som är avgörande vid betygssättningen. Kom också ihåg att uppgiften är att utföra en *självständig* analys, om än med *hjälp* av litteraturen. Förekommer litteraturcitat ska dessa beläggas med källhänvisning.

Undervisning samt kurslitteratur är till för att ge en överblick över den romerska rätten, som är nödvändig för att den förelagda uppgiften ska kunna lösas på ett tillfredsställande sätt.

Som underlag för PM-arbetet ska Max Kaser, Romersk privaträtt användas.

PM-uppgiften är obligatorisk och ska lösas individuellt.

PM-uppgiften bedöms enligt en fyrgradig betygsskala (U, B, Ba och AB). Det erhållna betyget sammanläggs med betyget på salstentamen i rättshistoria enligt nedan återgivna sammanvägningstabeller.

Ett godkänt resultat på promemorian är giltigt i fyra terminer exklusive innevarande termin.

Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia

Rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia tenteras genom en salsskrivning som består av tre (3) essäfrågor. Av dessa tre frågor ska två (2) besvaras.

Sedan vårterminen 2018 har det tillkommit ett nytt förväntat studieresultat som tar sikte på studenternas förmåga till metakognitiv reflektion. Det mäts med en metakognitiv uppgift på salstentamen genom att studenten ska kunna motivera sitt strategiska val att välja bort en (1) av tentamensfrågorna, i enlighet med vad som ovan framgår att studenten endast ska besvara två av tre tentamensfrågor.

Motiveringen ska utformas efter kursens bedömningsgrunder.

Bedömningen av salstentamen sker efter följande bedömningsgrunder:

- ID Förmågan att identifiera den eller de frågeställningar som aktualiseras, d.v.s. svarets relevans i förhållande till den aktuella frågeställningen;
- FAK Faktakunskaperna i rättsvetenskapens och den juridiska metodlärans historia;
- SPRÅK Förmåga till korrekt och precis språkdräkt;
- DISP Svarets disposition, d.v.s. förmågan att föra en argumentation utan luckor, motsägelser och onödiga upprepningar;
- SJÄLV Förmågan att självständigt och kritiskt bedöma de konsekvenser och slutsatser som följer av den identifierade frågeställningen/problemformuleringen.

Det är viktigt att studenten läser frågan noggrant. Resonemang som saknar koppling till den aktuella frågeställningen påverkar bedömningen i negativ riktning. Det gäller i synnerhet allmänna beskrivningar av olika metodläror eller övriga resonemang utan tydlig koppling till den aktuella frågan. Studentens förmåga att korrekt tolka frågans innebörd ingår i bedömningen; det saknas därför anledning att i svaret beskriva hur frågan har uppfattats.

Skriv god juridisk prosa. Svarets språkliga utformning ingår i bedömningen.

Ett väldisponerat och strukturerat svar ges ett högre betyg än sådana svar som är ostrukturerade.

Skrivtiden är fyra (4) timmar. Inga hjälpmedel är tillåtna. Tentamen sker digitalt i programmet Exia. Salsskrivningen bedöms enligt en fyrgradig betygsskala (U, B, Ba, AB).

Det slutliga betyget utgör en sammanvägning av betygen på samtliga examinationsmoment (PM och salsskrivning). För slutbetyg fordras dessutom fullgjorda obligatorier.

Såväl den romerska rätten som den juridiska metodlärans historia ska ha tenderats med godkända resultat för ett godkänt betyg på kursen som helhet. Ett underkänt betyg på något av kursens delmoment kräver därför att det aktuella kursmomentet tenderas om.

Tillträde till tentamen

Den nivå kursen är lagd på förutsätter att du har förvärvat grundläggande juridiska färdigheter. För tillträde till undervisning och examination krävs godkända resultat i de kurser som ingår i första, andra, tredje och fjärde terminen samt godkänt resultat i Processrätt.

Anmälan till tentamen

För att få tentera krävs att studenten har anmält sig till tentamenstillfället före angivet datum. Anmälan till tentamen gör studenterna själva i Fastreg senast angivet datum. Placering inför tentamen hittar ni på hemsida strax innan tentamensdatumet. Anmälan till salstentamen förutsätter registrering på kursen. Studenter som inte anmält sig kan normalt inte beredas plats på salstentamen. Alla studenter har rätt att istället för ordinarie betyg få betyg enligt den målrelaterade sjugradiga betygsskalan. Student som önskar betyg enligt denna skala måste dock anmäla detta till kurssekreteraren minst fem arbetsdagar före den salstentan. Finns behov av extra åtgärder i samband med salstentan på grund av funktionshinder ska detta anmälas till kurssekreteraren (se nedan under Funktionshinder).

Fr.o.m. 150301 kommer resultat på tentamina som inlämnas blanka rapporteras med ett underkänt betyg, dvs. ”U”.

Handlingar som ska medtagas vid tentamen

Till tentamen ska godkänd legitimation medtas.

Tillåtna hjälpmedel och ordningsregler

Vid tentamen tillämpas examinationsalternativ 1 (ett). Inga hjälpmedel är tillåtna. Kurslitteraturen och övrigt kursmaterial får således inte tas med på tentamen.

Information om de olika examinationsalternativen (Examinationsregler på Juridiska institutionen) samt de ordningsregler (Tentamensregler vid Stockholms universitet) som gäller finns på Juridiska institutionens hemsida, under Utbildning – Allmän studieinformation. Tentanden ansvarar själv för att ta del av denna information. Kontakt alltid kursadministratören vid tveksamhet.

Förekomsten av otillåtna hjälpmedel, anteckningar och liknande samt brott mot ordningsreglerna kan föranleda en anmälan till universitetets disciplinnämnd. Disciplinnämnden, som leds av rektor, kan besluta om varning eller avstängning från studierna.

Inlämning av tentamen

Salstentamen är digital och skrivs i Exia. Information med en lathund om att skriva tentamen i Exia finns på hemsidan under Kursmaterial/Inför tentamen.

Betygskriterier

AB

Studenten rör sig obehindrat mellan de olika juridiska metodläror som behandlats under kursen. Studenten analyserar de juridiska metoderna utifrån allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten förmår dessutom genomföra en självständig, kritisk och juridiskt övertygande analys av en given rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning, liksom att konstruera kreativa och metodologiskt koherenta argument i juridiska frågor. Studenten har en god förmåga att bedöma de praktiska konsekvenser, som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningskriterier, visat mycket god förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

Ba

Studenten uppvisar god förtrogenhet med de olika juridiska metodläror som behandlats under kursen. Studenten förmår även förklara metodernas koppling till allmän kunskapsteori, liksom till den historiska kontexten. Studenten förmår dessutom genomföra en ur ett metodologiskt perspektiv korrekt och juridiskt relevant analys av en given rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten är väl införstådd med de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningskriterier, visat god förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

B

Studenten kan på ett adekvat sätt redogöra för de juridiska metodläror som behandlats under kursen. Studenten förmår även redogöra för kopplingen mellan juridisk metod, allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten förmår dessutom genomföra en ur ett metodologiskt och juridiskt perspektiv godtagbar analys av en rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten kan redogöra för de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningskriterier, visat tillfredsställande förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

U

Studenten saknar grundläggande färdigheter vad avser förmågan att identifiera och beskriva de juridiska metodläror som behandlats under kursen. Studenten kan inte heller redogöra för sambanden mellan juridisk metod, allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten saknar förmåga att genomföra en metodologiskt och juridiskt godtagbar analys av en rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten saknar grundläggande insikt i de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna

bedömningskriterier, visat bristande förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

Betygskriterier enligt den målrelaterade sjugradiga betygsskalan

A

Studenten rör sig obehindrat mellan de olika juridiska metodläror som behandlats under kursen. Studenten analyserar de juridiska metoderna utifrån allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten förmår dessutom genomföra en självständig, kritisk och juridiskt övertygande analys av en given rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning, liksom att konstruera kreativa och metodologiskt koherenta argument i juridiska frågor. Studenten har en god förmåga att bedöma de praktiska konsekvenser, som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningskriterier, visat synnerligen god förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

B

Studenten uppvisar god förtrogenhet med de olika juridiska metodläror som behandlats under kursen. Studenten analyserar de juridiska metoderna utifrån allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten förmår dessutom genomföra en självständig analys av en given rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning, liksom att konstruera metodologiskt koherenta argument i juridiska frågor. Studenten har en god förmåga att bedöma de praktiska konsekvenser, som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningskriterier, visat mycket god förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

C

Studenten uppvisar god förtrogenhet med de olika juridiska metodläror som behandlats under kursen. Studenten förmår även förklara metodernas koppling till allmän kunskapsteori, liksom till den historiska kontexten. Studenten förmår dessutom genomföra en ur ett metodologiskt perspektiv korrekt och juridiskt relevant analys av en given rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten är väl införstådd med de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningskriterier, visat god förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

D

Studenten kan på ett adekvat sätt redogöra för de juridiska metodläror som behandlats under kursen. Studenten har en god förmåga att redogöra för kopplingen mellan juridisk metod, allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten förmår dessutom genomföra en ur ett metodologiskt och juridiskt perspektiv god analys av en rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten kan redogöra för de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningskriterier, visat förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

E

Studenten kan på ett adekvat sätt redogöra för de juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten förmår även redogöra för kopplingen mellan juridisk metod, allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten förmår dessutom genomföra en ur ett metodologiskt och juridiskt perspektiv godtagbar analys av en rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten kan redogöra för de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningskriterier, visat tillfredsställande förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

Fx

Studenten har en viss färdighet vad avser förmågan att identifiera och beskriva de juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten förmår emellertid ej på ett tillfredsställande redogöra för sambanden mellan juridisk metod, allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten har inte uppvisat godtagbar förmåga att genomföra en metodologiskt och juridiskt analys av en rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten saknar grundläggande insikt i de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet. Studenten har, med utgångspunkt i angivna bedömningskriterier, visat bristande förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

F

Studenten saknar grundläggande färdigheter vad avser förmågan att identifiera och beskriva de juridiska metodlärorna som behandlats under kursen. Studenten kan ej heller redogöra för sambanden mellan juridisk metod, allmän kunskapsteori och historisk kontext. Studenten saknar förmåga att genomföra en metodologiskt och juridiskt godtagbar analys av en rättsvetenskaplig eller juridisk frågeställning. Studenten saknar grundläggande insikt i de praktiska konsekvenser som följer av metodvalet. Studenten saknar, med utgångspunkt i angivna bedömningskriterier, förmåga till metakognitiv reflektion avseende den egna prestationen.

Sammanvägning av betyg

Enligt riktlinjer fastställda av Juridiska institutionen gäller följande för sammanvägning av betyg i Rättshistoria:

I. Betygsättning av salsskrivning

Sammanvägningstabell för betyg på salsskrivning

Moment I Tenta fråga 1 - 3	Moment II Tenta fråga 1 - 3	Moment III Tenta Metakognitiv uppgift	Totalbetyg för salsskrivningen
AB	AB	AB	AB
AB	AB	Ba	AB

AB	AB	B	AB
AB	Ba	Ba	AB
AB	Ba	B	Ba
Ba	Ba	Ba	Ba
AB	B	B	Ba
Ba	Ba	B	Ba
Ba	B	B	B
B	B	B	B

Om något av svaren på fråga 1 – 3 i salsskrivningen skulle åsatts betyget U gäller följande:

Moment I Tenta fråga 1 - 3	Moment II Tenta fråga 1 - 3	Resultat
U	AB	Ba och Ba
U	Ba	B och B
U	B	U och U
U	U	U och U

Underkänt betyg på moment III, den metakognitiva uppgiften, innebär att den uppgiften måste tenteras om vid ett senare tillfälle. Skälet är att denna uppgift avser ett bestämt lärandemål i kursplanen och att samtliga lärandemål måste vara uppfyllda för att studenten ska kunna ges ett godkänt kursbetyg. Observera att den student som blivit underkänd på den metakognitiva uppgiften inte behöver göra om resten av examinationen, om denne har godkänt resultat i övrigt.

II. Sammanvägning för betygen på salsskrivningen och PM-uppgiften i romersk rätt

Moment I – III Tenta 2/3 av det totala betyget	Moment IV PM 1/3 av det totala betyget	Kursbetyg
AB	AB	AB
AB	Ba	AB
AB	B	AB
Ba	AB	Ba
Ba	Ba	Ba
Ba	B	Ba
B	AB	Ba
B	Ba	B
B	B	B

Begäran om omprövning

Efter varje skrivningstillfälle anordnas en tentamensgenomgång, då examinator redogör för sin rättning av PM respektive salsskrivning. Studenten har möjlighet att begära omprövning av sitt betygsbeslut.

Information om förfarandet vid omprövningar finns på Juridiska institutionens hemsida, se under *Utbildning / Allmän studieinformation / Omprövning av betyg*.

Övriga kontaktuppgifter

Fråga lärarna? Studenter som har frågor rörande *den juridiska metodlärans historia* kan mejla dessa till följande adress: rh@juridicum.su.se. Mejlet går ut till samtliga lärare, vilket givetvis ökar chansen att få ett snabbt svar.

Funktionshinder

Allmänt

Målet är att alla studenter vid Stockholms universitet ska ha lika rättigheter och möjligheter oavsett funktionshinder. Du kan läsa mer i Stockholms universitets "Handlingsplan för likabehandling av studenter med funktionshinder" på www.su.se under rubrikerna "Utbildning", "Studentservice" och "[Studera med funktionsnedsättning](#)". Kontakta Studentavdelningens sektion Service för studenter med funktionsnedsättning i god tid före studiestarten för att diskutera ditt individuella stödbehov och för att få nödvändig information. För att boka tid och diskutera stödåtgärder, maila till studentstod@su.se. Studenter med dyslexi vänder sig med fördel direkt till dyslexipedagog [Elisabeth Åman](#).

Särskilt pedagogiskt stöd vid högskolestudier

Studenter med funktionshinder har möjlighet till s.k. särskilt pedagogiskt stöd vid högskolestudier. Som exempel kan nämnas alternativa examinationsformer, såsom förlängd tentamenstid eller enskild tentamen vid dator m.m. Det ankommer på varje berörd student att, i den mån han eller hon vill ta del av de särskilda åtgärder som har utlovats, inför kursstarten i varje ämne i god tid (minst 4 veckor) kontakta institutionens kontaktperson. Genom ett skriftligt intyg från Studentavdelningens sektion Service för studenter med funktionsnedsättning vid Stockholms universitet ska studenten styrka att han eller hon har en funktionsnedsättning. Kontaktperson vid Juridiska institutionen är studierektor Viktoria Pettersson, tfn: 08-16 13 04 eller e-post: viktoria.pettersson@juridicum.su.se

Examination vid funktionshinder

Studenten måste senast 3 veckor före tentamenstillfället meddela kurssekreterare/amanuens att examinationen ska genomföras så att eventuella extra åtgärder kan vidtas. Om anmälan inkommer senare kan institutionen inte garantera att examinationen kan genomföras såsom önskas. Observera att studenten även ska anmäla sig till tentamen på sedvanligt sätt i Fastreg senast tre arbetsdagar före dag för tentamen.

Studentinflytande och kursutveckling

Samtliga studenter uppmanas att fylla i en kursutvärdering i slutet av kursen. Kursutvärderingen har stor betydelse för kvalitetssäkring av kursens innehåll och pedagogiska upplägg. Kursen förändras och utvecklas kontinuerligt, och de synpunkter och idéer som framförs i kursutvärderingen övervägs alltid noga.

Vid senaste kursomgången – under vårterminen 2018 – genomfördes kurs- och examinationsvärderingarna digitalt, vilket ledde till mycket låga svarsfrekvenser (11 respektive 14 procent). Av detta skäl kommer kursvärderingen under höstterminen 2018 att lämnas till studenterna i pappersform vid det sista gruppundervisningstillfället. Förhoppningen är att detta skall återställa svarsfrekvensen till tidigare nivåer.

Av kursvärderingen framgår att studenterna genomgående uppskattar kursens instuderingsmaterial. Ett antal studenter efterfrågar dock ”facit” till alla övningar och frågor, trots att detta egentligen är till mycket liten nytta vid inläsningen. De uppgifter och frågor som ingår i kursens examination är alltid nya och studenten belönas således inte för att denne har lärt in givna svar på gamla tentamensfrågor eller andra övningsuppgifter. Ett särskilt problem utgör därvidlag de s.k. AB-kompendier i rättshistoria som saluförs till studenterna. Alltför många studenter förlitar sig på att de kan absolvera kursinnehållet genom att lära sig föreläsningar och gamla studentsvar utantill. Det finns anledning att redan under introduktionen varna för detta sätt att lägga upp sina studier i rättshistoria, då vi av erfarenhet vet att det leder till mycket dåliga resultat vid examination. Motsatt effekt har istället den s.k. metakognitiva uppgift, som infördes i undervisning och examination från och med vårterminen 2018, haft: Studenternas förmåga att framgångsrikt uppfylla kursens förväntade studieresultat och betygskriterier förbättrades avsevärt, när de med utgångspunkt i kursens bedömningsgrunder fick i uppgift att kritiskt analysera och bedöma kvaliteten i egna och andras argumentation. Den metakognitiva uppgiften har medfört att tentanderna också i de två övriga uppgifterna i tentamen har använt ett mer strukturerat och kreativt sätt att besvara de givna frågorna. För att ytterligare underlätta för studenterna att framgångsrikt absolvera kursen är det därför av stor vikt att redan tidigt i kursen introducera dem till kursens bedömningsgrunder och metakognitiv analys.

Lärarnas insatser får överlag goda omdömen. Studenterna uppfattar lärarna som engagerade och effektiva. Den kritik som förekommer gäller främst hur den enskilde läraren har hanterat kravet på aktiv närvaro vid seminarierna. Under vårens lärarlags- och lärarmöten har vi därför diskuterat hur vi skall kunna förtydliga kraven på aktiv närvaro i undervisningsgrupperna och därmed kunna garantera likformighet mellan grupperna.

Kurslitteraturen har fått en del kritik. I allmänhet har kritiken haft sin grund i vissa studenters frustration över att inte kunna slå upp ett färdigt svar på de frågor och uppgifter som ingår i undervisningen och examinationen. Denna frustration kan bara motverkas genom att den pedagogiska målsättningen och bedömningsgrunderna sätts i fokus för pedagogiken i kursen, så att studenten redan tidigt vet vad som förväntas av denne. Sanningen är att det inte finns några givna svar på de frågor och uppgifter som ingår i kursens examination, utan istället mer eller mindre relevant och stringent argumentation.

Många studenter framför synpunkten att PM-uppgifterna i romersk rätt läggs ut för sent för att studietiden ska kunna utnyttjas på ett optimalt sätt. PM-uppgifterna läggs ut i nära anslutning till genomförandet av seminarierna. Ett antal studenter är av uppfattningen att inlämningen av PM-uppgiften ligger för nära salsskrivningen och att även deadline för inlämning bör tidigareläggas. Framhållas bör att den för inlämning av PM-uppgiften angivna dagen är sista dag för inlämning, varför det är inget som hindrar att den som vill kan lämna in sitt PM-arbete vid ett tidigare tillfälle. Det borde dock ligga i studenternas intresse att kunna lämna sina promemorior under en längre tid. Inför höstterminens kursomgång har vi gjort en särskild analys - ur ett studentperspektiv - av logistiken i kursen. Förhoppningsvis bör detta medföra en jämnare arbetsbelastning för studenterna. Nackdelen är dock att höstens schemaläggning istället ger en mer ojämn belastning på lärolaget. Det finns anledning att utvärdera den nya ordningen efter kursens genomförande.

Kursvärderingen ger vidare vid handen att studentens aktiveringsgrad är alldeles för låg. I början av kursen kommer därför studenterna förses med mer instuderingsmaterial och fler frågor/uppgifter.

Slutligen förekommer uppfattningen att kursen innehåller för många obligatorier. Det framgår att det framför allt är studenter som arbetar vid sidan av studierna alternativt studerar andra ämnen parallellt med juridiken som upplever obligatorierna som betungande. Mot denna uppfattning kan framföras att juristprogrammet är utformat så att det förutsätter heltidsstudier. Enligt Juridiska fakultetens föreskrifter för examination och andra obligatoriska moment ska samtliga undervisningstillfällen, vars pedagogiska mål inte kan uppnås genom självstudier, vara obligatoriska.